

- Rejsende - ud- og indvandrere

Michael Dupont

Mercurius 1828-1857

Hvad kan vi nå

- Lidt om ind- og udvandring i Danmark
- Arkivalier om rejsende
- Daisy-bestillinger
- Dansk Demografisk Database
- Københavns Politis arkivalier om udvandrere
- Pasprotokoller
- Registrering af mistænkelige grupper
- Indfødsret

Indvandringen til Danmark

- Jøder:
  - 1622: Tilladelse til at bosætte sig i Glückstadt
  - 1800: 1500 danske jøder
  - 1870-1921: 3200 jøder fra Polen og Rusland
  - 1940: 6.000 danske jøder (+ 1.000 jøder fra Tyskland)
- Svenskere:
  - 1861-1910: 82.000 (mange sæsonarbejdere)
- Polakker:
  - 1893-1930: 92.000 (heraf blev 5.000 bosiddende)
- Mindre grupper: Hollændere (Amager) og huegenotter (Fredericia)

Udvandringen fra Danmark

- 1852-1870: Danske mormoner rejste til Utah 1852, herefter fulgte 20.000
- 1870-1910: 250.000 danskere forlader Danmark, heraf bosætter 210.000 sig i USA
  - 1870-1875: Billig jord i USA i forhold til Danmark
  - 1880-1893: Højkonjunktur i USA, landbrugskrise i Danmark, endnu ikke jobs nok i danske byer
  - 1902-1910: Økonomisk vækst i USA, stagnation i de danske byerhverv, men fremgang i landbruget

Arkivalier om rejsende

- Udvandrere
  - Københavns Politis udvandrersprotokoller
  - Pasprotokoller
  - Lægdsruller
  - Ellis Island (New York, www.libertyellisfoundation.org)
- Indvandrere
  - Fremmedprotokoller
  - Pasprotokoller
  - Indfødsretssager
- Andre arkivalier om rejsende
  - Til- og afgangslister
  - Tyendeprotokoller

Daisy-bestillinger

- Hvor findes Daisy:
- www.sa.dk
- www.daisy.sa.dk

RIGSARKIVET

BRUG ARKIVET

MØD DANMARKS HISTORIE

UNDERVISNING OG
FORSKNING

AFLEVERING TIL ARKIVET

OM RIGSARKIVET

SØG PÅ WEBSITET

Søg

Vis felter/liste:

BRUG ARKIVET

MØD DANMARKS HISTORIE

UNDERVISNING OG
FORSKNING

AFLEVERING TIL ARKIVET

ARKIVALIERONLINE

Se originale dokumenter på nettet her:

Vælg arkivalietype

Søg

[Nyheder og vejledning – Arkivalieronline](#)

SØG I ARKIVDATABASEN DAISY

Søg i Rigsarkivets samlinger og **bestil** materiale til brug på en læsesal

Indtast navn på arkivskaber eller arkivserie

Søg

[Avanceret søgning i Daisy](#)

DRIFTSINFORMATION

NYHED

NYHED

RIGSARKIVET

Få hjælp til Daisy

[Det kan du se i Daisy](#)

[Sådan søger du](#)

[Sådan bestiller du](#)

[Søg i Daisy](#)

[Log ind](#)

Mine sider

[Gå til mine sider](#)

ARKIVDATABASEN DAISY

Arkivskaber eller arkivserie: ?

Arkivskaber: ?

Arkivserie: ?

Periode: - ?

Søg i Daisy

I ARKIVDATABASEN DAISY KAN DU:

- **Søge** efter arkivalier og få vist information om dem.
- **Bestille** arkivalier til brug på en læsesal.
- **Se** indscannede arkivalier online.

Indscannede arkivalier kan ikke bestilles til brug på læsesal.

Hvad betyder søgefelterne

- Der er tre søgefelter samt et periodefelt:
- Arkivskaber eller arkivserie
- Arkivskaber
- Arkivserie
- Periode

Over- og underordnede arkivskabere

- Skal overskueliggøre indholdet
- Arkivalier kan være samlet under samme arkivskaber
- En arkivskaber kan også bestå af flere relaterede arkivskabere
- Et hieraki i arkivet

Over- og underordnede arkivskabere

Arkivskaber:
Retten i Helsingør

Fra	Til	Officielle navne
1919	2006	Retten i Helsingør

Fra	Til	Kaldenavne
1919	2006	Helsingør Ret

Arkivnummer: DF-041 [?](#)

Arkivinstitution: Rigsarkivet, København

Bemærkninger:

Ved lov nr. 538 af 08.06.2006 (Politi- og domstolsreform) blev Danmark inddelt i 24 retskredse i stedet for de tidligere 82, Retten i Helsingør kom herefter til at være retskreds nr. 19.

Arkivserier: [vis arkivserier](#)

Fra ?	Til	Arkivskabere internt underordnet ?
1927	1956	Bitingstedet i Hørsholm
1919	2006	Helsingør Civilret
1919	2006	Helsingør Fogedret
1919	2006	Helsingør Kriminalret
1919	2006	Helsingør Skifteret
1919	2006	Helsingør Tinglysning

Bestilling trin for trin

- Kan bestille på læsesalen (goodsarkiver står dog i fjernmagasin)
- Kan forudbestille
- Kan fjernlåne

- Fif: Behøver ikke at skrive hele ord

Udfyld søgefelter

- Udfyld arkivskaber

eller

- Udfyld arkivskaber *og* arkivserie
- Pas på, du ikke begrænser din søgning!

Søgefelter udfyldt (arkivskaber + år)

Arkivskaber eller arkivserie: ?

Arkivskaber: ?

Arkivserie: ?

Periode: - ?

Søg i Daisy

Der blev fundet **1** poster.

Side **1** af **1**.

Fra ?

Til

Arkivskaber ?

Arkivserie ?

1458

Gavnø Gods

[vis arkivserier](#)

Udpeg det rigtige søgeresultat

- Når du trykker på "søg", får du en liste over de arkivskabere/arkivserier, der indeholder de ord, du har skrevet
- Hvis du kun søger på arkivskaber, får du kun vist arkivskabere
- Udpeg det rigtige søgeresultat (plejer ikke at være så mange at vælge imellem, når det er godsarkiver)

”Vis arkivserier”

- Hvis du kun har søgt på arkivskabere, står der til højre ”Vis arkivserier”
- Trykker du på ”Vis arkivserier”, får du vist en liste over de arkivalier, der findes i arkivet
- Alfabetisk eller kronologisk ordnet
- Brug browserens søgefunktion

Liste over arkivserier

Arkivskaber:

Gavnø Gods

Fra	Til	Officielle navne
1458		Gavnø Gods

Læs mere om [arkivskaberen](#)

Antal arkivserier i perioden: **47**

Antal arkivserier i alt: [211](#)

Fra ?	Til	Arkivserier ?
1708	1930	Afskrifter af diverse private breve samt gæstebog
1458	1914	Arkivregistratur, Gavnø Gods
1458	1914	Arkivregistratur, Gavnø Gods, register
1570	1771	Diverse dokumenter og breve, der hverken vedrører baroniet eller dets besiddere med vedlagt designation
1749	1892	Diverse retssager
1708	1930	Diverse vedr. slægten Reedtz-Thott
1688	1828	Dokumenter vedr. skifte med Reedtz-Thott
1720	1840	Domme, tingsvidner og synsforretninger m.v.
1724	1816	Domsakter og synsforretninger for Lindersvold og Strandegård
1721	1840	Fiskeriet
1752	1800	Forpagtningskontrakter for Gavnø Ladegård
1720	1927	Fæsteprotokol
1719	1898	Hovedkassebog over skatter og landgilde
1700	1000	Høverimærker

Oplysninger om arkivserien

- Find det arkivalie, du skal bruge og klik på det
- På næste side får du oplysninger om arkivserien (antal fysiske enheder, arkivskaber(e), andre navne)

Oplysninger om arkivserien

Arkivserie:

Diverse retssager 1749 - 1892

Navn(e):

Diverse retssager (officielt)

Dateringer:

Arkivserien er dannet i perioden: 1749 - 1892

Eksemplar:

Original, Papir m.m.

Fysiske enheder:

3 fysiske enhed(er) [vis/bestil](#)

Arkivinstitution:

Rigsarkivet

Bemærkninger:

1749-1892 Inderholder tillige udskrift af justitsprotokol for året 1820

Fra	Til	Arkivskaber(e)
-----	-----	----------------

1749	1892	Gavnø Gods
------	------	----------------------------

Liste over fysiske enheder

- Tryk på "vis/bestil"
- Får derefter en liste over fysiske enheder
- "Indhold beskrives med" (hvordan materialet er ordnet)
- Vælg den enhed, du skal bruge (tryk på "gå til bestilling")

Liste over arkivenheder

Arkivskaber(e):	Gavnø Gods
Arkivserie:	Diverse retssager 1749-1892
Eksemplar:	Original, Papir m.m.
Indhold beskrives med:	Dokumentdato (Dokumentår, Dokumentmåned, Dokumentdag)
Antal fysiske enheder:	3

Nr. 	Indhold fra 	Indhold til	
06-6	1749	1782	Gå til bestilling
06-7	1782	1783	Gå til bestilling
06-8 - 06-9	1783	1892	Gå til bestilling

Bestillingsformular

- Hvor man vil se arkivaliet (læsesal)
- Tidspunkt for benyttelsen
- Læsesalsplads
- Får en kvittering, når man har bestilt

Bestilling

Vælg læsesal *

? Rigsarkivet ▼

Ønsket første benyttelsesdato (f.eks. 16.04.2010) *

?

Adgangstilladelse udstedt af Rigsarkivet (anfør journalnummer)

?

Adgangstilladelse udstedt af donator (anfør dato)

?

Bestil

Oplysning om fysisk enhed:

Arkivinstitution:	Rigsarkivet
Arkivskaber(e):	Gavnø Gods
Arkivserie:	Diverse retssager 1749-1892
Eksemplær:	Original. Papir m.m.

”Mine sider”

- ”På læsesal”, ”Bestillinger” og ”Afsluttede bestillinger”
- Kan se, hvilke arkivalier du har lånt
- Kan se, hvordan det går med bestillinger, fx fra fjernmagasin
- Kan se tidligere bestillinger

Mine sider

RIGSARKIVET

Du logget på som (RAF) Michael Dupont

[Søg i Daisy](#)

[Mine bestillinger i Daisy](#)

[Ret brugerprofil](#)

[Slet profil](#)

[Skift adgangskode](#)

[Log ud](#)

MINE SIDER

 [Læs højt](#) [Print](#)

Velkommen (RAF) Michael Dupont.

Du er logget ind på Rigsarkivets website.

MINE BESTILLINGER I DAISY

Du har 29 aktive bestillinger i Daisy.

Under [Mine bestillinger i Daisy](#) kan du se detaljer for dine bestillinger, og eventuelt genbestille arkivalier, som du tidligere har haft bestilt.

Forudbestilling og fjernlån

- Begrænsninger på meget brugte arkivalier (kirkebøger, skifteprotokoller, skøde- og panteprotokoller, journaler og registre m.m.)
- Ville være upraktisk at reservere eller fjernlåne
- Derfor: De vigtigste arkivalier skal benyttes på arkivet.

Dansk Demografisk Database (DDA)

- Findes www.ddd.dda.dk

The screenshot shows the homepage of the Dansk Demografisk Database (DDD). At the top, there is a dark blue header with the Rigsarkivet logo on the left and social media links for Facebook, YouTube, and Twitter on the right. The main navigation bar is light blue and contains links for Forside, Folketællinger, Kirkebøger, Andre databaser, Deltag, Information, and Kontakt. Below the navigation bar, there are six content blocks arranged in a 2x3 grid. Each block has a title, a short description, and a link to the database.

RIGSARKIVET Dansk Demografisk Database

Forside Folketællinger Kirkebøger Andre databaser Deltag Information Kontakt

Velkommen til DDD

Her i Dansk Demografisk Database (DDD) kan du søge efter oplysninger i en lang række forskellige kilder. Du kan søge efter enkeltpersoner eller familier, når du har lidt information i forvejen. Desuden skal de personer, du leder efter, findes i databaserne. Der tilføjes hele tiden flere data til databaserne.

[Læs mere om DDD](#)

Folketællinger

Siden 1787 er der regelmæssigt blevet indsamlet personoplysninger om navn, alder, civilstand, erhverv og meget andet.

[Gå til database](#)

Kirkebøger

Database med indtastede kirkebøger. Kirkebøgerne er opdelt efter begivenhed.

[Gå til database](#)

Deltag

Vi mangler stadig personer, der er interesserede i historie og/eller slægtsforskning og som har lyst og overskud til at deltage. Du kan deltage så

[Bliv indtaster](#)

Information

Arbejdet med at indtaste kilder er et projekt i stadig udvikling. Vi har derfor samlet al information om projektet på et sted.

[Klik for mere information](#)

Andre databaser

Indvandrede	Udvandrede
Nygårds Sedler	Udvandrede via Vejle
Faldne i 1. verdenskrig	Oeders eftr. 1771
Dannebrogsmænd	Præmiemodtagere
Se komplet liste	
Gå til databaserne	

Fire databaser om rejsende

- Udvandrere
  - Database, bygger på Københavns Politis udvandrerprotokoller 1869-1908
- Indvandrere
  - Arbejdsophold 1812-1924, bygger på div. materiale fra Frederiksborg Amt, Københavns Amt (ikke København og Frederiksberg), samt Lolland-Falster og Møn
  - Indfødsretstildeling 1776-1960, bygger på protokol over Naturalisationspatenter og bemærkninger til indfødsretslovforslagene
  - Udviste 1875-1919, bygger på politiets interne blad Politiefterretninger

Københavns Politis udvandrersprotokoller

- Ved lov 01.05.1868 og 25.03.1872 blev det pålagt politiet at føre kontrol med de autoriserede udvandringsagenter, bl.a. at rejsekontrakten blev overholdt
- I København var det 3. politiinspektorat
- Arkivalierne hedder ikke udvandrersprotokoller, men ”registre over ...”
- Ingen bilag bevaret

To typer udvandrere

- Direkte udvandrere: Personer, som direkte befordredes fra dansk havn til udvandringsstedet
- Indirekte udvandrere: Personer, som via en udenlandsk havn nåede udvandringsstedet

Protokollernes indhold

- Ført på skematisk papir, oplyser om:
  - navn
  - stilling
  - fødested eller sidste opholdssted
  - alder
  - bestemmelsessted
  - kontraktens nr. og litra (kontrakten ikke bevaret)
  - forevisningsdato

Indgang til protokollerne

- Dansk Demografisk Database, dækker 398.000 udvandrere i perioden 1869-1908

Københavns Politis Udvandrerprotokoller

Her er det muligt at foretage søgning i Udvandrerprotokollen

Navn: (eks.: *Hansen, Anton*)
Stilling: (eks.: *Smed*)
Alder:

Sidste oph.sted: (eks.: *Randers*)
Sogn: (eks.: *Randers*)
Amt: (eks.: *Randers*)

Bestemmelsessted: (eks.: *Chicago*)
Stat: (eks.: *Iowa*)
Land: (eks.: *USA*)

Kontrakt nr.: (eks.: *4586*)
Forevisningsdato: (eks.: *1892 og 9 (september 1892)*)

[Start søgning](#)

[Nulstil](#)

Udvandrede via Vejle

Brødrene Mouritzen i Vejle havde autorisation protokoller findes på Landsarkivet for Nørrejylland der ikke findes i Københavns Politis Udvandre Vejle Stadsarkiv, og i databasen kan du finde

Navn
Stilling
Sogn
År
IDkode

Søg

FORTRYD

Udvandrerprotokol, direkte 1885

Udvandrerens fulde Navn.	Stilling.	Fødested og sidste Opholdssted. (hvis det er forskjelligt fra Fødestedet.)	Alder.	Bestemmelsessted.	Kontraktens		Anmærkninger.
					Nr. og Litra	Forevisnings-Dato.	
Theodor, Tjebus	Dama. Jernmester	America	28	New York	1835	30/1985	Hela
Tranum, Nilsine	Jernmester	Galleg	46	Nb. Stromb.	1841		
Thorstensen, Olef	Herred	Swig	22	Chicago	1849		
Thomson, Axel	Jernmand assistent	Helon	21	-	1849	14/10	Fsl.
- - -	Carlson m. Jernmester	-	21	New York	1869	49/10	Fsl.
- - -	Frederik T. Gardner	America	70	-	1871		
Thomsen, Aspidhavig	Carromis	Helon	30	.	1847	25/11	Hela
Thordarsen, Christ.	Herred Sjefsa	Helon Hollak	30	-	1884	9/12	Fsl.

Udvandrerprotokol, direkte 1915

Udvandrerens fulde Navn.	Stilling.	Fødested og sidste Opholdssted, (hvis det er forskelligt fra Fødestedet).	Alder.	Bestemmelsessted.	Kontraktens		Anmærkninger.
					Nr. og Litra	Forevisnings-Dato.	
Janelmøst Jean	Købmand	Karlskrona U. S. a	48	Ny.	74	12/1	Osea II
" Charlotte	Prue	Vamdrup U. S. a	ad	"	"	"	"
Djernes Karl Gottfred	Torsløv	Jandsdal	18	Ja	246	26/1	Hellig Olav
Lehn Otto Ejus	Mejerist	Kasuma Bondarup	19	Ny.	306	5/2	Fred. 8.
Dominga Jacob	Sæmme	Als U. S. a	58	"	482	"	"
" Marie	Prue	U. S. a	52	"	488	"	"
" Alice	Prue	"	16	"	487	"	"
Dronner Havig	"	Niel	27	"	497	"	"

Udvandrerprotokol, indirekte 1915

Udvandrerens fulde Navn.	Stilling.	Fødested og sidste Opholdssted, (hvis det er forskelligt fra Fødestedet).	Alder.	Bestemmelsessted.	Kontraktens		Anmærkninger.
					Nr. og Litra	Forevisnings-Dato.	
Møller Margrethe Lette	Husmoder	Horning Aarhus	34	New Zealand	23 Prahl.	1915 14/1	
" Erling	Barn	"	11	"	"	"	
" Hans	"	"	9	"	"	"	
" Niffe	"	"	5	"	"	"	
" Gyrdal	"	"	3	"	"	"	
Madsen Anton Senius	Hushjæger	Astermarie Wibsch.	56	St. John	40 Lassen	26/1	
Melby Aage Adolf Wilhelm	Montarist	Wöhrenhorn	19	Australien	57 Glausen	3/2	
Malmgren, Edward	Lærker.	Stening	20	Porta	71 Prahl	1/2	

Skibsekspeditioner

- Udvandrere, der købte billet direkte hos rederiet uden om en rejseagent (ikke registreret i udvandrerprotokollerne)
- Kan være registreret i Københavns Politis lister over skibsekspeditioner

Eksempel på skibsekspedition 1915

PASSAGER-LISTE

for Udvandrer-skibet *Frederik VIII* ført af Kaptajn *Thomsen*
 afgaaende den *7 Februar 1915* fra *København* til *New York*

Skibets Drægtighed i Tons	Vejrdækkets Flade- indhold i Kv.-Fod	Kahytsplads		Mellemdæksplads		Det højeste efter Reglementet tilladte Antal Passagerer (Voksne)	
		Kubikfod Rum	Kv.-Fod Gulv	Kubikfod Rum	Kv.-Fod Gulv	Kahytspassagerer	Mellemdækspassagerer
<i>7555</i>	<i>1665</i>	<i>6594</i>	<i>2423</i>	<i>3067</i>	<i>1224</i>	<i>378</i>	<i>444</i>

3 Kl.

Navnefortegnelse over Passagererne.

(Paa denne Fortegnelse føres ogsaa Kahytspassagerer).

ml/ samlede Kontrakter

Løbe- Nr.	Passagerernes Navne	Fødested	Kontrakt Nr.	Alder						Livsstilling	Sidste Opholdssted	Plads i Skibet	
				Gifte		Ugifte		Børn fra 1-13 Aar					Patte- børn
				Mænd	Koner	Mandf	Fruent	Dreng	Piger				
<i>V1</i>	<i>Peter H. Petersen</i>	<i>Holding</i>	<i>17811</i>			<i>31</i>				<i>Farmer</i>	<i>USA.</i>		
<i>V2</i>	<i>Walter S. +-</i>	<i>"</i>	<i>12</i>			<i>29</i>				<i>"</i>	<i>"</i>		
<i>V3</i>	<i>Silja Suominen</i>	<i>Finnland</i>	<i>13</i>				<i>27</i>			<i>Erk.</i>	<i>"</i>		
<i>V4</i>	<i>Taimi Laarinen</i>	<i>USA.</i>	<i>14</i>						<i>4</i>	<i>Barn</i>	<i>"</i>		
<i>V5</i>	<i>Rachel +-</i>	<i>"</i>	<i>"</i>						<i>2</i>	<i>"</i>	<i>"</i>		
<i>V6</i>	<i>Oscar W. Trausen</i>	<i>Perisje</i>	<i>15</i>			<i>34</i>				<i>Kaufm.</i>	<i>"</i>		
<i>V7</i>	<i>Magnus Sissen</i>	<i>Algera</i>	<i>16</i>	<i>27</i>						<i>Maler</i>	<i>"</i>		
<i>V8</i>	<i>Marta</i>	<i>Skovrup</i>	<i>"</i>		<i>28</i>					<i>Modre</i>	<i>"</i>		

Også mandskabslister

Fortegnelse
 over Mandskabet ombord i Dampskibet
 „Frederik VIII”.
 den 7 Februar 1915

No.	Stilling		Fødsels Navn	Fødested	Fødselsaar
62	Syrbøder	+	Jens Edv. Mich. Sørensen Gronemann	Ålbom	1882
63	-		Georgius Seler Sørensen	Skanderborg	1888
64	-	x	Ernst Siirsimainen	Finland	1895
65	-	+	Hans Gunnar Svärd	Sverige	1884
66	-	x	Nich. Seler Ferd. Andersen	-	1891
67	-	x	Wald. Johansson	-	1885
68	-		Pehr Wald. Christoffersen	Ålbom	1888
69	-	+	Hans Axel Ljung	Sverige	1888
70	-	+	Hans Hugo Söderberg	-	1893
71	-	x	Hans Pehr Larsson	Skjelby	1884
72	-	x	Robert Fred. Nielsen	Ålbom	1893
73	-				

Pasprotokoller

- Kan bruges til at
  - følge en persons færden
  - finde ud af hvor en person kommer fra
  - finde ud af hvor en person rejser hen

Hvad er et pas

- ... et af en Øvrighedsperson udstædt Document, hvormed Ihænderen legitimerer sig paa Reiser. (H. P. Giessing, 1841)

Nogle typer af pas

- Rejsepas
- Sundheds- og karantænepas
- Afskeds- eller gårdmandspas
- Kopipas
- Frimandspas
- Frihedspas
- Vognpas
- Indladelsespas
- Udygtighedspas
- Fribefordringspas
- Kurerpas
- Permissionspas
- Markedspas
- Sessionspas
- Toldpas
- Besejlingspas
- Islandske søpas
- Flyttepas

Rejsepas

- Udstedt af politimesteren, dvs. retsbetjenten

P O L I T I E M E S T E R E N

I DEN KONGELIGE RESIDENTS-STAD KIÖBENHAVN

Gjør vitterligt, at

agter nu at reise herfra Staden til

Min tjenstlige Begiering er til alle og enhver, som bemeldte
maatte forekomme, at de paa denne Reise ubehindret vilde lade passere.

Dette Pas er stemplet her og forsynet med min Underskrift.

Kiöbenhavns Politiekammer den 24 November 1807, Klok. 1/2 Efter-Middag.

Betalt.

NB. Dette Pas giælder allene for ovenmeldte
Reise, og ikke til flere eller andre Reiser,
samt her i Staden blot trende Gange
24 Timer.

Politimesteren i Aarhus

Gjør vitterligt, at

Jens Peter Jørgensen J. G. Valentin

32de Aar gammel, født i *Ribe*, taler *Dansk*, er *indskud* af Bert og *lygplad* af Bygning, har *brunt* Haar, *brunt* Dine

agter nu at reise herfra Staden til

Ribe *og* *Calundborg*
Min tjenstlige Begjering er til Alle og Enhver, som bemeldte *J. G. Valentin*

maatte forekomme, at de *sau* paa denne Reise ubehindret ville lade passere.

Her paa Stedet hersker ingen smitsom Sygdom.

Aarhus Politiekammer, den *11. Juni* 1833 Klokken *4* *1/2* Middag.

NB. Dette Pas gjelder allene for ovenmeldte Reise og ikke til flere eller andre Reiser, samt her i Staden blot trende Gange 24 Timer.

Betalt. *J. G.*

J. G. Valentin
11. Juni 1833

Personnummer i Holboek
Præstevilde Jakob Lammertsen Odense 1837
97

Politimesteren i Ryborg

Reisendes

Fødested *Kjøbenhavn.*

Alder *34 aar*

Bort *middel*

Haar *blond*

Dine *blaar,*

Underskrift

Jr. Hoffmann

Gjor vitterligt: at Foreviseren heraf *Marius Frederik Hoffmann* med *hans* *Dorthea Floria fød Laxen* 37 Aar gammel, der bærer sig til at være udkommen med *en* *lærlig* *pas* *indstekt* *Nakskov* @ *26 Junij 1837*, *indlyst* *af* *Politi* *for* *Svendborg* @ *1/4 37* agter at foretage en Reise herfra til *Odense*.

til hvilken Reise dette Pas er begjært.

Thi anmodes tjenstlig respektive Bedkommende om at ville lade fornavnte *Hoffmann* og *hans* paa denne forehavende Reise ubehindret passere.

(Her græsferer ingen smitsom Sygdom)

Ryborg Politiekammer, den *16 August* 1837

{ Dette Pas gjælder alene for denne }
{ Reise og her i Byen kun 3 Gange }
24 Limer.

Betalt *3/4 Lda.*

Ryborg

Politimesteren i Holbæk Kjøbstad og ~~Baroniet Løvenborgs Birk~~

Gjør vittersigt: at *Anderssen Wibe* *af Byen*
29 Aar gammel, født i *Sjælland* taler *deuts* er *mikke* af *Bejt* og *Lyf*
af *Bygning*, har *mæktl. Haar* *blaa* *Dine* agter nu at reise herfra
Staden *til Gjellerup* *Herby*. *Rejs* *af alle* *for* Thi er min tjenstlige Begjæring til *Alle*
og *Enhver*, som bemeldte *Anderssen Wibe* maatte forekomme, at de ham paa denne
Reise ubehindret lade *slæ* *og reposer*. Det attesteres, at her paa Stedet ingen smitsom Sygdom græsferer.

Et Bekræftelse under min Haand og Stadens Segl.

Holbæk den *14. Decbr.* *1839.*

Yr. Høfde *Anderssen* *Petersen*
Anderssen

NB. Dette Pas gielder allene for denne Reise,
og her i Byen blot trende Gange
24 Timer.

Gjeldt *Anderssen*
16 *1/2*

Politimesterens Underkræft

Anderssen Wibe

Anderssen Wibe

Hvem skulle bruge pas?

- Indtil 1846: Indlændinge og udlændinge
- 1846-1862: Udlændinge
- 1862-1875: Udlændinge bortset fra svenskere, nordmænd og englændere
- 1875-1917: Ingen (dog opholdsbog)
- Efter 1917: Udlændinge

Hvilke indlændinge skulle bruge pas?

- Indtil 1846: Alle stænder
- Bortset fra:
  - Embedsmænd i tjeneste
  - Skippere, sømænd, lodser
  - Personer bosat inden for 2 mil

Hvornår skulle man bruge pas?

- Når man skulle krydse vand (fx færgersted) eller rejse til udlandet
- *Lov 07.08.1846:*
... Pas paa Reiser mellem forskellige Steder i Kongeriget ... ophæves, saa at Sø- og Landreiser i saa Henseende sættes under lige Vilkaar.

Kunne man selv vælge ruten?

- Kunne vælge destinationen
- Skulle altid tage den korteste vej
- *Lov 26.01.1819:*
... om de ere forsynede med Passe, om de have taget nogen anden end den korteste Vei, for at komme til det i deres Passe bestemte Sted.

Hvad krævede det at få pas?

- *Bevis på at man lovligt kunne rejse*
  - Håndværkssvende: Attest fra mester
  - Jøder: Attest fra ældste
  - Fremmede: Attest fra gæstgiver

Lærmeester Garved Sven Johan Johansen, farsver-
sind, for mig i to Aar til Dato, og i den Tid
indsigt Trøst og Elsk, som for mig som en
Løst Lærkerule, til som for mig som en
saw i sit Arbeid.

Preste Lu 8 Juni 1853.

J. C. Jensen

Passets gyldighed

- 3 dage fra udstedelsen
- Indtil 1839: Til én rejse
- Efter 1839: Til flere rejser

Hvornår skulle passet forevises?

- Ved overnatning på rejse
- Ved bosættelse
- Ved overfart
- Muligvis også ved gennemrejse

Hvem skulle passet forevises til?

- Retsbetjenten
- Færgemanden
- Postvognskusken
- Gæstgiveren

Hvad er en pasprotokol?

- *Myndigheders registrering af:*
  - Udstedte pas og pasbøger
  - Foreviste pas og pasbøger

Hvad er der bevaret?

- *København*

- Pasprotokoller over udstedte pas 1788-1850
(Københavnske pasregnskaber)

- *Provinsen*

- Helsingør 1804-
- Korsør 1798-
- De fleste retsbetjente først o.1820 ff.

Hvad fortæller pasprotokoller over udstedte pas?

- Udstedelsesdato
- Navn
- Fødested
- Udseende
- Erhverv
- Destination
- Evt. kautionist

Hvad fortæller pasprotokoller over foreviste pas?

- Forevisningsdato
- Navn
- Erhverv
- Udrejsested og -dato
- Sidst forevist
- Destination

Udstedte pas

№	Efternavn og Navn	Profession	Aarstallet Salum.	Udstedelsessted	Udstedelsessted	Aarstallet	Udstedelsessted	Profession	Udstedelsessted	Aarstallet
37	Carvad v. Bærner	Læmningsskole	9 Juli	Læringsland og Lilling	Skotland	31	midt i midten af Bærner	midt		
38	Theodor v. Bærner	Prædikant	10	Do	Do	25	for i midten af Bærner	midt		
39	Johann Christian	Lykkefærdig	12	Opnævnt i Lilling	Skotland	36	midt i midten af Bærner	midt		Apr 33
40	Mattias Holten	Prædikant	13	Skotland og Lilling	Skotland	40	midt i midten af Bærner	midt		Apr 32
41	E. W. Jacobson	Læremester	14	Randers	Skotland	30	midt i midten af Bærner	midt		
42	Ole Morsmann	Prædikant	15 Juli	Læring og Lilling	Skotland		for i midten af Bærner	midt		
43	Anders Andersen	Prædikant	19 Juli	Læring	Skotland	17	midt i midten af Bærner	midt		
44	Edvard Petersen	Prædikant	22 Juli	Læring og Lilling	Skotland	33	midt i midten af Bærner	midt		Juli 32
45	Mortens Christian	Prædikant	24	Læring og Lilling	Skotland					
46	Johann Christian	Læremester	24 og 25 Juli	Læring og Lilling	Skotland	24	for i midten af Bærner	midt		Apr 32
47	Christian Christian	Læremester	29	Læring og Lilling	Skotland	20	midt i midten af Bærner	midt		Apr 33
48	Anders Christian	Læremester	29	Læring og Lilling	Skotland	30	midt i midten af Bærner	midt		Apr 33
49	La-Caris	Læremester	29	Læring og Lilling	Skotland	26	for i midten af Bærner	midt		Juli 32
50	Anders Christian	Læremester	30	Læring og Lilling	Skotland					
51	Anders Christian	Læremester	31	Læring og Lilling	Skotland	26	midt i midten af Bærner	midt		Apr 33
52	Anders Christian	Læremester	10 Juli	Læring og Lilling	Skotland	25	midt i midten af Bærner	midt		Apr 33
53	Anders Christian	Læremester	10 Juli	Læring og Lilling	Skotland	28	midt i midten af Bærner	midt		Apr 33
54	Anders Christian	Læremester	31	Læring og Lilling	Skotland	31	midt i midten af Bærner	midt		Apr 33

Foreviste pas før 1846

10.

Læstegude Pas.

Datum	Navn	Udstedt Datum	Sted Lige	Læstegude Læstegude	Læstegude Læstegude	Læstegude
1836 Juni 7	Friedrich Christian Ahlefeldt og Louise Christiane af Aalbyegaard.	Maj 6	Odense	Resend	Læstegude	Odense
13	~~Christiane Støpshavn af~~	Marts	~~St. Nikolaj af~~	~~St. Nikolaj af~~	~~St. Nikolaj af~~	~~St. Nikolaj af~~
15	Lotte Mathilde Brocatto	København 8. Marts 1836.	København	København	København	København
22	Læstegude M. Faber	København	København	København	København	København
22	Læstegude J. Christian	København	København	København	København	København
22	Læstegude E. E. E.	København	København	København	København	København
22	Læstegude S. S. S.	København	København	København	København	København

Foreviste pas efter 1846

Dato	Navn	Udsættelse	Prest	Sted	Gns
<u>1859</u>					
Juni 1	Karin Haasdatter	Gåttaborg	Ringskild	Skjelokör	ypr
	Anna Haasdatter	7 Apr 1859	26 Mai 1859		
" "	Aronius Martensen	Prestei	Skjelokör	Skje	ypr
		11 Januar 1858	28 Mai 1859		
" 7	Katarin Baldus	Hauving	Wordingborg	Skjelokör	10 p
		18 Januar 1858	3 Juni 1859		
" "	Philipp Rung	Hadamar	do	do	10 p
		3 Februar 1859			
" "	Jacob Rung	do	do	do	10 p
" "	Karin Oldaker	Gottaborg	Prestei	Wordingborg	ypr
	Marie Oldaker	4 April 1859	6 Juni 1859		
" 14	Bozanna Eisdatter	Kalmä	Kje	Skjelokör	ypr
		11 Mai 1859	4 Juni 1859		
" "	Kjell. Anna Mats-	do	do	do	ypr
	Jadwig Kjell				
	Margit Matsdatter				
" 16	Wilhelm Rung	Hadamar	Ringskild	Kje	ypr
		3 Febr. 1859	9 Juni 1859		
" "	Katharine Meyer	Närborg	do	do	ypr
		14 Oktobr 1858			
" "	Marie Baldus	Hadamar	do	do	ypr
		13 Juni 1859			

Københavns pasprotokol 1815 (kun foreviste pas)

D ^o tved.	No.	De Reisendes Navne.	Hvorhen Passet lyder.	Med hyis Attest.	Hvor mange Personer.			Det betalte i S. V.		An- mær- ninger.	
					De som betale.	De som ei betale.		Rbdlr.	Sk.		
						Børn under 15 Aar	Fet- tuge.				Andre sitag- ne.
				Transport	i Rbd	g Rbd					
	1981.	G. Werner og P. Oelch			126	71	35	71	30	240	
	52	M. Fischer & Co	Hamburg	Zenshuss	"	"	"	"	2		
	53	E. M. Andersdatter pige	Malmø	Stavns	x/	"	"	"	x/		
	54	M. Bang pige	Nalburg	Löbels	x/	"	"	"	x/	64	
	55	Guilia M. Bang & Co	Do	Do	x/	"	"	"	x/	64	
	56	G. L. Donner Grosshandl.	Hollers	Milders	x/	"	"	"	x/		
	57	J. G. L. Donziger	Hannover	Füllings	"	"	"	"	x/		
	58	C. P. Düker Børn med søster Christiane Masten Hans Christian Jens Sørensen og Trine Sørensen	Rendsbø	Löberg	x/	"	"	"	2	64	

Registrering af mistænkelige grupper

- Tyende
- Håndværkssvende
- Udlændinge
- Skulle have en pasbog på sig, nemlig en:
  - skudsmålsbog (tyende, 1833-1924)
  - vandrebog (håndværkssvende, 1828-1886)
  - opholdsbog (udlændinge, 1875-1928)

Oplysninger om foreviste skudsmålsbøger

- I købstæderne
  - indtil 1854: Til- og afgangslister i kirkebøgerne
  - efter 1854: Tyendeprotokoller
- På landet
  - indtil 1875: Til- og afgangslister i kirkebøgerne
  - efter 1875: Tyendeprotokoller
- OBS. Der kan også være tidlige tyendeprotokoller, hvor man har udskilt emnet

Tyendeprotokol 1869, Helsingør

Nr	Tyendets Navn, Alder, Fødested og Hjemsted	Datum	Legitimation	Afgang			Anmærkning	
				Datum	Hos hvem det sidst har tjent	Hvorhen		
184.	Yvonne Marie Magnussen, f. i Helsingør d. 23. Juli 1833	9/6 69.	Meddelt Prædømmestyret	—	—	—	Alkhu.	
185.	Kate Pedersen f. i Søborg d. 22. Marts 1842	11/6 69.	Søborg Søborg 1/5 69. s.p. 1. 9/6 69.	Søborg	Søborg Sørgge	27/9 69	Søborg Sørgge	
186.	Eva Renore Horn f. paa Saligaard d. 3. Juli 1832	11/6 69.	Meddelt Prædømmestyret	—	Carli. Møller paa Hvanneby	11/6 69.	—	Alkhu.
187.	Mad. Mortensen, Nørre, f. i Simonsballe d. 29. Juni 1833	11/6 69.	Søborg Simonsballe 29/6 69. s.p. Alkhu 5/6 69.	Alkhu	Konrad. Pedersen	—	—	—
188.	Josephine Mathilde Kristian, f. i Helsingør d. 29. Juli 1854	11/6 69.	Meddelt Prædømmestyret	—	M. Skjell	11/6 69.	—	Alkhu.
189.	Christiane Olsen f. paa Grønne d. 31. Juli 1842	12/6 69.	Søborg Søborg 12/6 69. s.p. 1. 24/6 69.	Søborg	Søborg Sørgge	7/10 70	Søborg Sørgge	Søborg Sørgge
190.	Caroline Christiane Møller, f. i Maribo d. 25. Marts 1847	14/6 69.	Søborg Maribo 29/6 69. s.p. Alkhu 25/6 69.	Alkhu	And. Møller	30/4 71.	gennemført	Alkhu.

Oplysninger om foreviste vandrebøger og opholdsbøger

- Pasprotokoller
- Kan også eksistere arkivalier beregnet til udlændinge, nemlig fremmedprotokoller, protokoller over opholdsbøger o.l.

Fremmedprotokol 1933, Helsingør

76		1933		76		
Løbe-Nr.	Navn, Fødselsaar og -dag samt Fødested (Efternavnet først og understreget)	Stilling og Opholdssted	Legitimation og dennes Gyldighed Obs., Visum eller andet J. Nr.	Korrespondance		Anmærkning
				Fra	Til	
41	<u>Thomsen</u> Povse Natanael f. 27/12 1906 i Esbjerg	Chauffør hos frys. Poul Thomsen, Færdmannvej 10, Vedbæk	Lønnet Pas gælt. til 19/3 36. Opholdsbill. gælt. til 15/3 33. Mell. 11430	18/3 Papp. unng. Arum. om forl. Opholdsbill.	20/3 Papp. med Pas til Lispen.	
42	<u>Engström</u> Perot Albert f. 8/10 1902 i Esbjerg	Affend. bor i Hvidovre	Lønnet Pas gælt. til 20/3 35. Opholdsbill. gælt. til 20/3 33. 20/3 34 Mell. 14470	21/3 Papp. unng. Arum. om forl. Opholdsbill. 24/3 Papp. fra Lispen med Pas til Uden.	21/3 Papp. med Pas til Lispen. 24/3 Passus revideret. prop. gælt. Post. 26/3 Papp. til Lispen.	
43	<u>Wärman</u> Ernst Albert f. 27/11 1881 i Trøjel.	Maskinist paa Høllende Klæde- fabrik.	Togpas gælt. til 14/4 35. Opholdsbill. gælt. til 10/4 33. Mell. 35001	23/3 Papp. unng. Arum. om Arbejdsbill.	24/3 Papp. med Pas til Lispen.	

Indfødsret

- Indgange:
  - Indfødsretsdatabasen på DDA (1776-1960)
  - Alfabetisk register over naturalisationspatenterne (1776-1848)
  - Indfødsretsmatriklen (1848-1967)
  - Navneregister for indfødsretskontoret (1968-1972)
  - Navnekartotek, indfødsret (1973-1992)

Indfødsret

- Sager:
  - Indfødsretssager (1776-1847)
  - Indfødsretssager (1850-1967), findes på lovdato og løbenummer
  - Indenrigsministeriets journalsager (1968-1972)
  - Indenrigsministeriet, 3. kontor: Journalsager (1973-1984)
  - Indenrigsministeriet, 3. kommunekontor: Journalsager (1984-1992)

Indfødsretsdatabasen

Database over indfødsretstildelinger 1776 - 1960

Udfyld et eller flere af felterne

Efternavn

Fornavn

Bopæl

Erhverv

Fødelokalitet

Fødeland

Søg

FORTRYD

Indfødsretsmatriklen 1850-1967 (lovdato + løbenummer)

Reg.-Num. 10886

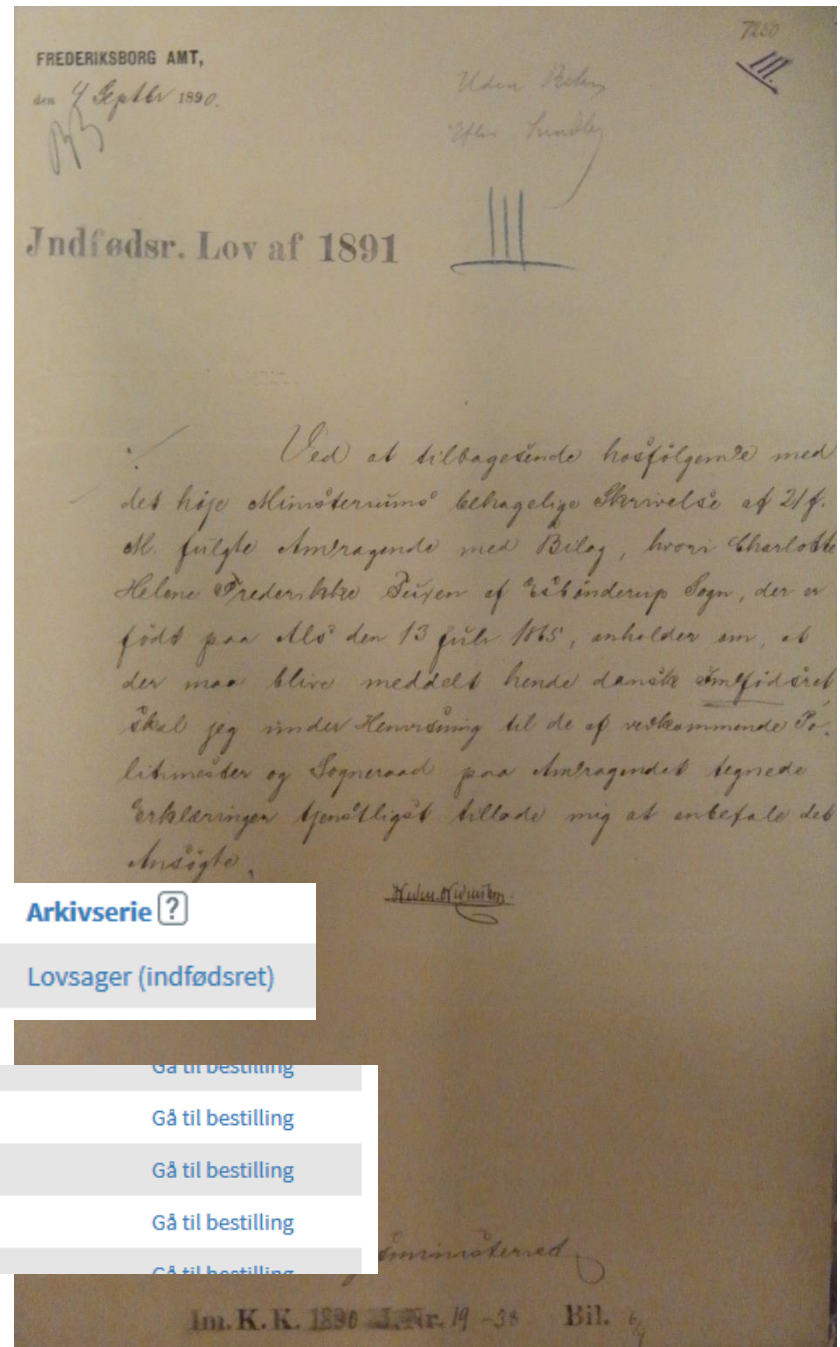
Lov № 38 af 13/3 1891 Løbe-№ 111

Tuxen, Charlotte Helene Frederikke

født i Slesvig
1865.

Eksempel på sag

Fra ?	Til	Arkivskaber ?	Arkivserie ?
1850	1967	Indenrigsministeriet, 1. Departements Kontor	Lovsager (indfødsret)
29	1890 3 22 31	1890 3 22 101	Gå til bestilling
30	1891 3 13 1	1891 3 13 60	Gå til bestilling
31	1891 3 13 61	1891 3 13 112	Gå til bestilling
32	1892 2 19 1	1892 2 19 100	Gå til bestilling
33	1892 2 19 101	1892 2 19 105	Gå til bestilling

Tuxen, Charlotte Helene
Fredrikke, af Esbønderup Sogn under
Fredrikshørg Amt, født 1865. Tank-
slet Sogn paa Als af danske For-
ældre kom i 1867, de tidligere
uden Indvandr til Esbønderup og
Esbønderup med til Esbønderup
hvor Faderen for samme Tids-
punkt der bleve ansat som
Sognepræst og hvor hun senere
opblev og opholdt sig. Hun
drager endnu der er ugift, under
befaling af Esbønderup - Næstherred
Sognepræst.